

וירסקי

אבל מה זה פולקלור

בהשגחתה וטיפוליה של גברת ואנטוך, מנהלת בית הספר, צורפו לביקור. הילדים הדהימו לא רק בלהט ושמחת העשייה, אלא קודם כל במקצועיות מרתקת. שלושה מהם פגשתי במסיבת עיתונאים, וכשמנינו בפניהם את הקשיים הכרוכים בחיי הרקדן ושאלנו אם הם מוכנים לעתיד שצריך להשקיע בו כל כך הרבה, התשובה הפסקנית היתה - כן.

להקת וירסקי היתה תמיד פנינה ומקור לגאווה לתרבות האוקראינית. זו למעשה להקת הייצוג היחידה שאוקראינה יכולה להתפאר בה. יותר מ-50 שנים סובבה הלהקה פעמים רבות בעולם, ומה שהיה תחילה ייצוג לתפארת, הפך לייצוג לתפארת. היום, למרות שהלהקה נתמכת כלכלית בתנאים מועדפים כמקודם, התמיכה מספיקה בקושי לתשלום המשכורות, לא כל שכן, כאשר הכסף לא מגיע באופן סדיר, מתלונן ואנטוך.

"ההכנסה המאסיבית היחידה של הלהקה מגיעה דווקא מאותם סיורים לחו"ל, שקודם היו מותרות. יש לנו גם תורם מכובד מאוד, פיודור פולונין, שהיה פעם רקדן מקצועי בלהקת מחול אוקראינית אחרת. היום הוא איש עסקים ומנהל מרכז לאמנות אוקראינית במוסקבה", אומר ואנטוך.

הדאגה למימון, שלא היתה קיימת בעבר, היא מחיר החופש. הלהקה מבלה את רוב זמנה בחו"ל. לישראל היא הגיעה ממצרים ואחרי הביקור כאן, יצאה למקסיקו, פלורידה וספרד. אין זה פלא, כי מקומות אלה הם מרכזי תיירות וכפי ששמעתי, את להקת וירסקי אפשר להשיג במחיר שאינו מכביד על כיסו של האמרגן. כאן טמונה "סכנה" נוספת שבחופש. "הבחורות שלנו", מספר ואנטוך, "נחשבות ליפהפיות בעיני גברים בכל העולם, וקורה לא פעם שבעקבות האהבה או הצעות מפתות

מאת יוסי בור

כשרואים את רקדני להקת וירסקי בפעולה על הבמה, ההשוואה עם באלט היא בלתי נמנעת. הדבר לא ניכר בסגנון או באופי היצירות, מדובר בליטוש התנועה, בדיוק המדהים, באחידות הביצוע - הכל כך אופייניים לבאלט

בתום שבע השנים הראשונות, ולאחר מיון קפדני נוסף, מתקבלים כ-40 תלמידים לסטודיו למחול שליד הלהקה, לעוד ארבע שנות לימוד. חלק זעיר מהם נשאר כעתודת רקדנים בלהקה.

את תוצאות ההשקעה בעתודה ראינו על בימותינו בעת ביקור הלהקה בפסטיבל ישראל. יותר מ-20 ילדים צעירים,

במודעות של פסטיבל ישראל היה כתוב: "הבאלט הלאומי של אוקראינה על שם וירסקי", עניין המעורר תמיהה, כי לאוקראינה אין באלט לאומי. במהרה התברר, שאכן מדובר בלהקה לאומית, אך של מחול פולקלורי. ובכל זאת, כשרואים את רקדני להקת וירסקי בפעולה על הבמה, ההשוואה עם באלט היא בלתי נמנעת.

הדבר לא ניכר בסגנון או באופי היצירות, מדובר בליטוש התנועה, בדיוק המדהים, באחידות הביצוע - הכל כך אופייניים לבאלט. ואין זה פלא. רקדני להקה זו מקבלים יום יום שיעורי באלט קלאסי, וללא ספק כמה מהם יכולים היו להשתלב בקלות בלהקה זו או אחרת של הקלאסיקה המודרנית.

יסודות לכך הניח וירסקי עצמו, כוריאוגרף מחונן, איש המאזיין בפולקלור האוקראיני, שיחד עם עמיתו, בולוטוב, הקים ב-1937 את הלהקה. בזמן מלחמת העולם השנייה עבד במוסקבה, וב-1955 חזר לקייב והפיח חיים חדשים בלהקתו הדועכת. מה מבדיל בין להקת וירסקי ולהקות מחול פולקלורי רבות אחרות? מה המיוחד בה? מה עושה אותה דווקא אוקראינית ולא אחרת? הרי ברחבי ברית המועצות לשעבר, קיימות עד היום אין ספור להקות פולקלור.

מירוסלב ואנטוך, תלמידו וממשיך דרכו של פאבלו וירסקי כמנהל, מדגיש את ייחודו של וירסקי כאיש שרואה דראמטורגיה בכל ריקוד. אמנם, זה אופייני גם ללהקות פולקלור אחרות, אך ואנטוך מדגיש שוירסקי היה מסוגל על בסיס תנועה אחת בלבד, שראה בחטף כשרקדניו השתעשעו להם, לבנות קומפוזיציה שלמה. ובזה, מדגיש ואנטוך, היתה גדולתו של וירסקי. היום, כל הרפרטואר של הלהקה בנוי על כוריאוגרפיות של וירסקי וואנטוך בלבד, ודבר זה שומר על ייחודה של הלהקה.

דבר נוסף המייחד את הלהקה הוא בית הספר למחול הצמוד אליה. הצורך בקיומו של בית הספר התעורר עם עזיבתם של רקדנים מעולים למוסקבה למשל, שיכלה להציע יותר. לכן יזם וירסקי את הקמתו של בית הספר המיוחד במינו, אליו מתקבלים ילדים מגיל שבע, לאחר מיון מדוקדק וקפדני. הם מגיעים מכל רחבי אוקראינה ומבלים בבית הספר שבע שנים, בהן הם מקבלים הכשרה במחול. בסך הכל לומדים בבית הספר כ-200 תלמידים.

פסטיבל ישראל 194
וירסקי - להקת המחול
הלאומית האוקראינית

וירסקי היה מסוגל על במים תנועה אחת בלבד, שראה בחטף בשרקדניו השתעשעו להם, לבנות קומפוזיציה שלמה

אחרות, הן נשאות במרכזים בהם אנחנו מופיעים. בפריס, בלידו, בניו-יורק, באיטליה ומקומות אחרים רוקדות יוצאות הלהקה. אבל כפי שאמרתי קודם, לנו יש עתודה, ולכן העזיבה לא מדאיגה אותי", מחייך ואנטוך. "אנחנו מספקים רקדנים גם ללהקות פולקלור אוקראיניות אחרות מקרב תלמידי בית ספרנו".

לשאלתי מה נשתנה בלהקה בעקבות השינויים הפוליטיים, ואנטוך מדגיש את החופש האמנותי, את עצמאות הלהקה. אף שהוא לא יכול להתלונן על כפייה גדולה מדי גם קודם. מפעם לפעם ביקשו השלטונות ליצור כוריאוגרפיה זו או אחרת לוועידת המפלגה. כנראה שהדבר קרה בעקבות השאיפות הלאומניות הנסתרות של המנהיגים האוקראינים, והרצון לטפח את הלהקה הלאומית. ואנטוך מתלונן על כך שבעקבות החופש, נוצרה אנארכיה בשוק, והרבה להקות אחרות מנסות לחקות את להקת וירסקי ואפילו מופיעות תחת השם "הלהקה הלאומית".

ואנטוך טוען, שלא פעם פנו אליו אמרגנים מחו"ל וביקשו לעשות "סדר". בשל פניות אלו, הוא מתכוון להציע לשר התרבות להעמיד קריטריונים מחמירים יותר ללהקות האחרות.

ברפרטואר הלהקה כ-40 כוריאוגרפיות, שמייצגות מגוון רחב של ריקודים עממיים מכל קצוות אוקראינה. בהתבוננות מקרוב, אנו יכולים לזהות אלמנטים של פולקלור הונגרי או רומני מהקרפטים, אלמנטים רוסיים מאזורים הגובלים ברוסיה, תנועות "פולניות" וכו'. אבל

אין ספק שהסגנון האוקראיני, הקפיצות הגבוהות, הקצב המסחרר ותנועות הריקוד הקרובות לרצפה תוך כפיית ברכיים, מייחדות את הלהקה מכל להקה אחרת.

כרטיס ביקור אחר של הלהקה היא הכוריאוגרפיה ל"זאפורוז'צ'י", מחול אוקראיני מובהק, העושה שימוש בחניתות. למרות האסוציאציה הבלתי נמנעת, למי שמכיר את ההיסטוריה האוקראינית ואת הקוזקים של בוגדאן חמלניצקי, האמנות כובשת ולא מותירה מקום להרהורים מרים. אין בתוכנית ריקודים עלילתיים. הכל בנוי על תנועות מחול בלבד, ובכל זאת במשך כל השעתיים קשה להסיר מהם את העיניים. הווירטואוזיות של הגברים בולטת במיוחד כאן. הביקורת והקהל היו תמימי דעים, הלהקה נתנה מופע מקצועי ומהנה. "אנחנו מצליחים לשמור על הרמה המקצועית ואפילו להעלות אותה בזמן האחרון", אומר ואנטוך. "מצד אחד, אנחנו קיימים היום תודות לעצמנו, ולא תודות לתמיכה ממשלתית, ומצד שני אנו גאים לייצג את המדינה העצמאית שלנו. זה מאוד מאוד נעים".

הבניין במרכז קייב בשדרות שבצ'נקו, בו שוכנת הלהקה, דומה לכל שכניו ויכול היה לשמש כל משרד ממשלתי. הדמיון נעלם ברגע שנכנסים פנימה. ארגזים עם תלבושות ממלאים את הקומה הראשונה, בקומה השנייה משתרע סטודיו רחב ידיים עם מראות ומעקים לאורך הקירות ורצפת פרקט, ומיד אתה יודע איפה אתה נמצא. כל הפאר וההדר הם זכר לימים בהם הלהקה קיבלה תקציב בלתי מוגבל, והתמקדה ביצירת ריקודים לתפארת המשטר. וירסקי יצר, למרות כל הקשיים וההנחיות מלמעלה, כוריאוגרפיות נהדרות, שבהן הצליח להתמודד עם צנזורה ולשמור על הפן האמנותי של הלהקה. גם בתנאים

פסטיבל ישראל 94, וירסקי -

להקת המחול הלאומית האוקראינית

VIRSKY UKRAINIAN NATIONAL FOLKLORE DANCE COMPANY

בהם היה צריך להתגבר על כפייה של תוכן, הצליח הכשרון הטמון בוירסקי להתגבר. "להביע את עצמך בכל פרויקט, אפילו מונחה מלמעלה, למצוא צורה מעניינת ומקצועית, זו תמצית הכשרון", אומר ואנטוך. כאן אנחנו מגיעים לפרדוקס: צנזורה היא המניע ליצירה פורה, כי רק תוך התגברות על מכשולים אפשר להגיע לתכוכם ולפסגת היצירה.

וירסקי יצר, למרות כל הקשיים וההנחיות מלמעלה, כוריאוגרפיות נהדרות, שבהן הצליח להתמודד עם צנזורה ולשמור על הפן האמנותי של הלהקה

כשאני משמיע משפט זה באוזני ואנטוך, הוא משתתק לרגע ואומר, "אתה צודק רק באופן חלקי. ככל שכשרונו של היוצר גדול יותר, הוא חש אחריות גדולה יותר כלפי יצירתו. הוא לא מסוגל לעסוק בדבר כלשהו ברשלנות. הוא יתמסר לחלוטין, או יסרב להשתתף בתהליך היצירה, אם לא יראה את האפשרות להגשים את רעיונותיו". והוא מדגיש, שהאווירה בלהקה היא הרבה יותר טובה ממה שהיתה קודם.

למרות הקשיים (ואולי דווקא בגללם) אנשי הלהקה מלאים התלהבות. הם מופיעים מעט מאוד בבית, בקייב. אך כשיש קונצרט, האולמות מפוצצים, לדבריו של ואנטוך. "הקהל במערב הוא נפלא, מבין, אינטליגנטי, מקבל אותנו בהתלהבות. אבל כשאנחנו מופיעים מפעם לפעם בבית, התחושה נפלאה. אנחנו מרגישים שצריכים אותנו, שאוהבים אותנו".